

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

ΚΟΝΙΔΑΡΗ ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ. Σύντομος ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία τῆς
Ἀδριανουπόλεως μετ' ἐπισκεπτικοῦ καταλόγου. Περὶ ἑξήκοντα
«Θρησκευτικῆς καὶ Χριστιανικῆς Ἑγκυκλοπαιδείας».
Ἀθῆναι 1936.

Ἡ ἱστορία τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, εἶναι εἰσέτι ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῆς ἀτελὲς γνωστὴ. Παρ' ὅλας τὰς γενομένας μέχρι τοῦδε ἐργασίας, ὑπάρχουσι περίοδοι αὐτῆς, κυρίως κατὰ τοὺς μέσους χρόνους, περὶ ὧν ἐλάχιστα γνωρίζομεν, εἰς τὰς δὲ συνετέλεσεν ὄχι μόνον ἡ ἀνεπάρκεια τῶν πηγῶν ἀλλὰ πολλὰ καὶ ἡ ἀσάφεια αὐτῶν. Εἶναι ἐπομένως λίαν εὐπρόσδεκτος ἡ προσπαθεῖσα ὡς μελετηθῇ κατὰ μέρος καὶ αὐτοτελὲς ἡ ἱστορία τῶν μητροπόλεων καὶ ἐπισκοπῶν τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἐξεταζομένων μετὰ μεζύονος προσοχῆς τῶν γνωστῶν πηγῶν καὶ χρησιμοποιουμένων νέων τέως ἀγνώστων.

Παρ' ἡμῖν ὑπάρχουσιν οὐκ ὀλίγαι προγενέστεραι ἐργασίαι ὅσον ἀφορᾷ τὰ θέματα ταῦτα, νῦν ὅμως συστηματικώτερον ἐπιδιώκεται ἡ τοιαύτη, κατὰ τὸ δυνατόν, μελέτη τῆς κατὰ χώρας καὶ πόλεις ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας ὑπὸ τῆς ἀπὸ τινος ἀρξαμένης νὰ δημοσιεῖται «**Θρησκευτικῆς καὶ Χριστιανικῆς Ἑγκυκλοπαιδείας**».

Εἰς τῶν κυριωτέρων συνεργατῶν τῆς Ἑγκυκλοπαιδείας ταύτης διὰ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν, εἶναι ὁ διδάκτωρ τῆς Θεολογίας κ. Γεράσιμος Ι. Κονιδάρης, ὅστις ἤρξατο δημοσιεύων ἐν αὐτῇ σειρᾷ μελετῶν περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας τῶν διαφόρων μητροπόλεων καὶ ἐπισκοπῶν τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ὁ κ. Κονιδάρης ἦτο ἀρμοδιώτατος, ὅπως πραγματευθῇ τοιαῦτα θέματα, καθ' ὅσον ἀσχοληθεῖς εἰς τὴν μελέτην τῶν ἐκκλησιαστικῶν «Τακτικῶν» καὶ δημοσιεύσας τὸ πρῶτον τεῦχος τοῦ πρῶτον τόμου ἀξιολογητά της μονογραφίας περὶ αὐτῶν. (Αἱ μητροπόλεις καὶ ἀρχιεπισκοπαὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ ἡ «τάξις» αὐτῶν. Τόμ. Α' τεῦχος α', Ἀθῆ-

να 1934)¹⁾ είχαν εξοικειωθῇ εἰς τὴν ἔρευναν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας.

Μία τῶν πρώτων μελετῶν τοῦ κ. Κονιδάριου ἐν τῇ «**Εγκυκλοπαιδείᾳ**» εἶναι ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία τῆς Ἀδριανουπόλεως, περὶ τῆς ὁποίας δὲν εἶχε γραφῇ μέχρι τοῦδε αὐτοτελὴς μελέτη.

Ὁ εἰδικῶς ἐρευνήσας τὰ κατὰ τὴν χριστιανικὴν Ἀδριανούπολιν Γ. Λαμπουνσιάδης, καίτοι κατ' ἐπανόληψιν ἐξήγγειλε τὴν ἐκδοσὶν τῆς ἱστορίας αὐτῆς, δὲν προσέφθασε νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν πρόθεσίν του.

Ἡ μελέτη τοῦ κ. Κονιδάριου διαιρεῖται εἰς τέσσαρα τμήματα α') Ἡ θρησκευτικὴ κατάστασις τῆς Ἀδριανουπόλεως καὶ τῆς Θράκης ἐν γένει κατὰ τοὺς πρώτους μ. Χ. αἰῶνας. β') Ἡ διὰδοσις καὶ ἐπικρατήσις τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐν Θράκῃ. γ') Ἡ Ἀδριανούπολις κατὰ τοὺς κυρίως βυζαντινοὺς χρόνους (ἡ'—ιδ' αἰῶνες) καὶ δ') Ἡ ἐποχὴ τῆς Τουρκοκρατίας.

Ἐν τῷ πρώτῳ τμήματι ὁ συγγραφεὺς πραγματεύεται περὶ τῆς ἐξαιρετικῆς θέσεως τῆς πόλεως, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἐνορίας τὴν Ἀσίαν πρὸς τὴν Ἀνατολήν, περὶ τῆς καταλήψεως αὐτῆς ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων κατὰ τὸ πρῶτον ἡμῶν τοῦ α' αἰῶνος π. Χ., ὁπότε ἡ Θράκη κατέστη ρωμαϊκὴ ἐπαρχία καὶ περὶ τῆς ἀκμῆς τῆς Ἀδριανουπόλεως κυρίως ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ, ὅτε ἀνεκαίνισε τὴν πόλιν καὶ ἔδωκε εἰς αὐτὴν τὸ ὄνομά του.

Κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους, εἰς πᾶσαι σχεδὸν αἱ πόλεις τῆς Θράκης εἶχον ἐξέλληνισθῇ, εἰς τὴν ὑπαιθρον διετηρεῖτο ὁ θρησκτικὸς χαρακτὴρ τῶν κατοίκων καὶ ὥς ἐκ τούτου δὲν ἀπέβαινε εὐκόλος ὁ ἐκχριστιανισμὸς αὐτῶν. Ἐν συνεχείᾳ ὁ συγγραφεὺς πραγματεύεται περὶ τῶν ἐν Θράκῃ λατρευομένων θεῶν περὶ τῆς ἐπικρατούσης μεγάλης θρησκοληψίας, τῶν ὀργανιστικῶν τελειῶν καὶ τῆς εἰσαγωγῆς ἐκ τῆς Ἀνατολῆς τῆς νέας λατρείας τοῦ Μιθρα, τοῦ Σαράπιδος καὶ τῆς Ἰσιδος.

Ἐν τῷ δευτέρῳ τμήματι ὁ κ. Κονιδάριος ἐκθέτει τὰ περὶ τῆς διαδόσεως καὶ ἐπικρατήσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐν Θράκῃ καὶ τῇ ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Διοκλητιανοῦ πρωτευούσῃ αὐτῇ Ἀδριανουπόλει. Παρατηρεῖ ὅτι ἡ διὰδοσις τῆς νέας θρησκείας ὑπῆρξε λίαν δυσχερὴς ἐν Θράκῃ, διότι ἡ χώρα δὲν ἦτο καθαρῶς ἑλληνικὴ καὶ ἡ θρησκευτικότης τῶν ἑθνικῶν ἦτο ἀρχαῖοντος ἰσχυρὰ καὶ συνδεδεμένη πρὸς τὰς ἀρχαίας θρησκείας καὶ τὴν δύναμιν τῆς παραδόσεως, ἡ δὲ ἑλληνικὴ γλῶσσα δὲν ἦτο διαδεδομένη εἰς τὴν ὑπαιθρον.

Ὁ συγγραφεὺς ἐκφράζει ἀμφιβολίας διὰ τὴν παράδοσιν περὶ Ἡρωδίου καὶ Ἐποφιδίτου, ὅτι οὗτοι ἐκήρυξαν ἐν Ἀδριανουπόλει, παρα-

1) Ἐξεδόθη ὡς παράρτημα τοῦ ὑπὸ Ν. Βέη δημοσιευομένων «Byzantinisches Neugriechischen Jahrbücher».

δέχεται δ' ὅτι ἡ διάδοσις τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐν Θράκῃ ἐγένετο διὰ τῆς ἐπικοινωνίας πρὸς τὴν Ἀνατολικὴν Μακεδονίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ δευτέρου αἰῶνος ἐπῆρχεν ἡ Ἐκκλησία τῶν Φιλίππων.

Κατὰ τὸν β' καὶ γ' αἰῶνα ἐπῆρχον πολλοὶ Ἐκκλησίου ἐν Θράκῃ, ἀλλ' ὀλίγοι χριστιανοί. Πρῶτος γνασιὸς ἐπίσκοπος Ἀδριανουπόλεως εἶναι ὁ **Εὐτροπίος** ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου, φίλος τοῦ Μ. Ἀθανασίου. Ὁ συγγραφεὺς ὡς ἄμεσον διάδοχον τοῦ Εὐτροπίου θεωρεῖ πιθανῶς τὸν **Λούκιον**, ὡσαύτως φίλον τοῦ Μ. Ἀθανασίου, ἀναφέρει δὲ τὰς ἔριδας μεταξὺ τῶν ὁρθοδόξων καὶ τῶν περὶ τὸν ἐπίσκοπον Εὐσέβιον αἵρετικῶν, αἵτινες οὐκ ὀλίγον ἐτάραξαν τὴν Ἐκκλησίαν.

Τὸν ἐπίσκοπον Ἀδριανουπόλεως Λούκιον διωχθέντα ὡς ὁπαδὸν τοῦ Ἀθανασίου ὑπὸ τῶν Εὐσεβιανῶν καὶ ἀποθανόντα σιδηροδέσμιον ἐν τῇ εἰρκῇ, διεδέχθη πιθανώτατα ὁ **Φίλιππος** κατὰ τοὺς χρόνους Ἰουλιανοῦ τοῦ Παραβάτου ὁπότε, κατὰ τὸν τότε γενομένον διωγμὸν, ἐπέστη οὐτο· μαρτυρικὸν θάνατον ἐν Ἀδριανουπόλει μετὰ τριῶν ἡμερῶν, Εὐσεβίου, Σεβήρου καὶ Ἑρμᾶ.

Βραδύτερον ἀναφέρεται ὡς ἐπίσκοπος Ἀδριανουπόλεως ὁ ἀρειανὸς **Τηλέμαχος**, ὅστις ἐν ἔτει 375 κατεδικαστῆναι αἵρετικός.

Δοκιμασίαν μεγάλην ἐπέστη ἡ Ἀδριανουπόλις καὶ ἐν γένει ἡ Θράκη κατὰ τὴν ἐπιδρομὴν τῶν Γότθων, οἵτινες ἦσαν φανατικοὶ ἀρειανοὶ καὶ προσέβησαν εἰς ἀπηνὴ διωγμὸν τῶν ὁρθοδόξων μέχρι τοῦ ἔτους 378 ὁπότε ὁ αὐτοκράτωρ Οὐάλης ἀπέπληξε τὴν χώραν ἀπὸ τὰς πιέσεις τῶν Γότθων.

Κατὰ τὸν δ' αἰῶνα ἀνεφάνη ἐν Θράκῃ ἡ αἵρεσις τῶν Κολλινυριδιανῶν, οἵτινες κατῴρωθσαν νὰ διαδώσουν τὰς δοξασίας αὐτῶν περὶ τῆς Παρθένου Μαρίας μέχρι τῆς Ἀραβίας.

Ἡ ἀνάδειξις τῆς Ἐκκλησίας Ἀδριανουπόλεως ἐγένετο ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ δ' αἰῶνος. Ἀπὸ τῶν χρόνων τούτων ὁ μητροπολίτης Ἀδριανουπόλεως κατέλαβε τὴν 27ην θέσιν ἐν τῇ τάξει **προκαθεδρίας**, ἤτοι μεταξὺ τῶν μητροπολιτῶν Ρόδου καὶ Φιλιππουπόλεως. Ἐν τῇ διοικήσει τῆς Θράκης ἀνεδείχθη τρίτος κατὰ τάξιν, μετὰ τοὺς μητροπολίτας Ἡρακλείας (3ου) καὶ Τραϊανουπόλεως (25ου).

Ἡ μητρόπολις Ἀδριανουπόλεως ἐπεβιβάσθη κατὰ δύο βαθμοὺς περὶ τὰ μέσα τοῦ ε' αἰῶνος, διότι τότε ἀνεδείχθησαν δύο νέοι μητροπόλεις, ἡ Νίκαια ὡς 8η καὶ ἡ Χαλκηδὼν ὡς 9η. Βραδύτερον, ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ, ἡ μητρόπολις Ἀδριανουπόλεως ἐπέστη νέον ὑποβιβασμὸν, διότι τότε ἀνεδείχθησαν δύο μητροπόλεις, ἡ Μωκησός ὡς 26η καὶ ἡ Φάσις ὡς 27η. Ἡ Ἀδριανουπόλις κατέλαβε τὴν 31ην θέσιν, τὴν ὁποίαν καὶ διετήρησε πιθανώτατα μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ 17 αἰῶνος.

Ἐν τῷ τρίτῳ τμήματι τῆς μελέτης αὐτοῦ ὁ κ. Κονιδάκης πραγματεύεται περὶ τῶν τυχόν τῆς Ἐκκλησίας Ἀδριανουπόλεως κατὰ τοὺς κυρίας βυζαντινοὺς χρόνους (ἡ—ιδ' αἰῶνες). Ἡ περίοδος αὕτη τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας αὐτῆς ἐληφθῆς λίαν περιπετειώδης· διότι τότε ἐνεφανίσθησαν οἱ Βουλγαροὶ ὡς ἰσχυρὰ πολιτικὴ καὶ στρατιωτικὴ δύναμις ἐν τῇ Βαλκανικῇ.

Μία τῶν μαῶλλον θλιβερῶν ἐποχῶν τῆς Ἐκκλησίας Ἀδριανουπόλεως καὶ τῆς Θράκης ἐν γένει εἶναι ἡ κατὰ τὸ ἔτος 813 ἐπιδρομὴ τῶν Βουλγάρων ἐπὶ τὸν Κροῦμνον. Κατὰ τὴν ἄλωσιν τῆς πόλεως ὑπ' αὐτῶν ἐπέστησαν φορικτὰ μαρτύρια οἱ κάτοικοι. Ὁ μητροπολίτης Ἀδριανουπόλεως Μανουὴλ, ὁ Λέων Νιζαίας, οἱ ἐπίσκοποι Γεώργιος καὶ Πέτρος, ὁ στρατηγὸς Λέων καὶ ἑκατοντάδες κληρικῶν καὶ λαϊκῶν ἐθανατώθησαν, τιμώμενοι ὡς μάρτυρες ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τὴν 22 Φεβρουαρίου. Τότε ἡ Ἀδριανούπολις ἐπέστη νέον ὑποβιβασμὸν καταλαβοῦσα τὴν 15ην καὶ βραδύτερον τὴν 36ην θέσιν.

Εἰς τὰς ἀναγραφὰς Λέοντος 5' τοῦ Σοφοῦ καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογενήτου, ἡ μητρόπολις Ἀδριανουπόλεως γίνεται 40η κατὰ τάξιν, ἢ ἀποτρίψασθαι μετὰ τοῦ 19' αἰῶνος.

Κατὰ τοὺς χρόνους τῶν Παλαιολόγων, ὅτε τὰ ὅρια τοῦ Κράτους εἶχον τὰ μέγιστα περιορισθῇ τῶν τελευταίων πόλεων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καταληφθεισῶν ὑπὸ τῶν Σελτζουκιδῶν Τούρκων, ἡ προσοχὴ τῶν αὐτοκρατόρων ἐστράφη εἰς τὰ εὐρωπαϊκὰ τμήματα τοῦ Κράτους ἡ δὲ Ἀδριανούπολις, ἣτις εἶχεν ὀχνηρωθῇ ὑπὸ Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου, κατέλαβε τὴν προσήκουσαν θέσιν καὶ ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἱεραρχίᾳ. Διὰ τοῦτο ὁ Ἀνδρόνικος Παλαιολόγος ὁ Πρεσβύτερος (1282—1328) προσέβη εἰς ἀναθεώρησιν τῆς τάξεως προκαθεδρίας. Οὕτως ἡ Ἀδριανούπολις ἣτις ἦτο μέχρι τῆς ἐποχῆς ταύτης Θρόνος 40ος προήχθη εἰς 12ον καταλαβοῦσα τὴν θέσιν τῆς Ἀμασειας, ἣτις ὑπεβιβάσθη εἰς 15ην τάξιν, διότι καταληφθεῖσα ἤδη ἀπὸ τοῦ 1174 ἐπὶ τῶν Σελτζουκιδῶν, ἐστερεῖτο ἐπὶ ἓνα αἶῶνα καὶ πλέον μητροπολίτου.

Ἐν τῷ τετάρτῳ τμήματι τῆς μελέτης αὐτοῦ ὁ κ. Κονιδάκης πραγματεύεται περὶ τῆς ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας Ἀδριανουπόλεως κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Τουρκοκρατίας. Ἡ Ἀδριανούπολις κατελήφθη ὑπὸ τῶν Τούρκων ἐν ἔτει 1361 καὶ κατέστη πρωτεύουσα τοῦ Ὁσμανικοῦ Κράτους μέχρι τοῦ 1453.

Κατὰ τοὺς χρόνους τῆς τουρκοκρατίας μέχρι τοῦ 19ου αἰῶνος, παρ' ὅλας τὰς παροδικὰς καταδρομὰς, ἡ Ἐκκλησία Ἀδριανουπόλεως εὐρίσκει το ἐν σχετικῇ ἀκμῇ, ἀναδείξασα πολλοὺς διαπρεπεῖς κληρικούς, ἔχονσα

νους ἀξιολόγους, σχολὰς καὶ ἄλλα εὐαγῇ ἰδρύματα, τὸ δὲ ἡμῖν περίπου τοῦ πληθυσμοῦ αὐτῆς ἦτο χριστιανικόν.

Κατὰ τὸν 1στ' αἰῶνα ἀνεφάνησαν ἐν Ἀδριανουπόλει καὶ ἔριδες θεολογικαὶ περὶ παραδείσων καὶ ψυχῆς, ὡς προερχόμεναι ὅμως ἐκ κύκλων ἀμορφώτων οὐδεμίαν ἔσχον γενικωτέραν ἐπίδρασιν. Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 19' αἰῶνος ἐνεφανίσθη ἡ αἵρεσις τοῦ ἐξ Ἀγίου Ὁρους ἀναχωρητοῦ Παντελεήμονος ὅστις ἐπέβαλεν εἰς τοὺς ὁπαδοὺς αὐτοῦ συζητῆν μετάληψιν τῶν μυστηρίων ἀνευ λειτουργίας, κατὰ παρεξήγησιν τῶν Ἀγίων Γραφῶν καὶ εἰσήγαγε καὶ ἄλλας καινοτομίας ἀντιειμένας πρὸς τὴν ὀρθόδοξον παράδοσιν. Κατὰ τῶν ὁπαδῶν τοῦ ἀναχωρητοῦ Παντελεήμονος τῶν ὀνομασθέντων **Θεοσοφιστῶν** ἢ **Κολυβάδων** συνεκροτήθη σύνοδος ἐπὶ μητροπολίτου Γαβριήλ, ἐν ἔτει 1807 ἣτις κατεδίκασεν αὐτοὺς ὡς αἰρετικούς. Οὕτω κατεπνίγη ἡ τοιαύτη ψευδοδιδασκαλία χωρὶς νὰ ἔχη σημαντικὰς συνεπείας. Ἀλλὰ καὶ βραδύτερον περὶ τὰ μέσα τοῦ 19' αἰῶνος ἐνεφανίσθη ψευδομοναχὸς τις Κακοπαντελῆς ὅστις περιερχόμενος τὴν ὑπαιθρον ἐξήγειρε τοὺς πιστοὺς κατὰ τῆς Ἐκκλησίας, ἐπαναλαμβάνων τὰ ὅσα ἐδίδασκε ὁ ἀναχωρητὴς Παντελεήμων, ἀλλὰ καὶ οὕτως κατεδιώχθη καὶ ἀπηλλάχθη δι' ἀφορισμοῦ ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου, τὸ ὅποιον ἐξέδωκε κατὰ τὸ 1844 ἐγκύκλιον ἐναντίον αὐτοῦ καὶ τῶν ὁπαδῶν του, ματαιωθείσης οὕτω τῆς ἐξαπλώσεως τῶν παραδοξολογιῶν τοῦ ἀμαθοῦς καλογήρου μεταξὺ τοῦ ἀμορφώτου λαοῦ.

Ἐν ἀρχῇ τοῦ 19' αἰῶνος ἡ Ἀδριανούπολις προήχθη εἰς 1α' ἡν τάξιν, τοῦτο δ' ὀφείλεται εἰς τὸν ὑπαρξασμὸν τῆς Φιλαδελφείας τῆς ὁποίας ἡ ἔδρα εἶχεν ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 18' αἰῶνος μεταφερθῇ εἰς Ἑνετίαν. Τὴν θέσιν ταύτην διετήρησεν ἡ Ἀδριανούπολις μέχρι τοῦ 19' αἰῶνος.

Κατὰ τὸ ἔτος 1821 ἡ Ἐκκλησία Ἀδριανουπόλεως ὑπέστη φοβερὸν διωγμὸν, τότε δ' ἐθάνατώθησαν ὁ πρῶν Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Κύριλλος ὁ 5' καὶ πολλοὶ ἄλλοι. Ἐν δὲ τῇ Κωνσταντινουπόλει ἀπηγχονίσθη μετὰ τῶν ἄλλων καὶ ὁ μητροπολίτης Ἀδριανουπόλεως Δωρόθεος ὁ Πρώτος. Ἀλλ' ἡ Ἐκκλησία Ἀδριανουπόλεως ἠδυνήθη ν' ἀναλάβῃ βαθμιαίως ἐκ τῶν δεινῶν αὐτῆς καὶ ἔφθασεν πάλιν εἰς νέαν ἀκμὴν καθ' ὅλον τὸν 19' αἰῶνα.

Κατὰ τὸ ἔτος 1920 ἡ Ἀδριανούπολις κατελήφθη ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀπέβη πρωτεύουσα τοῦ ὁμωνύμου αὐτῆς Νομοῦ, μετὰ τὴν μικρασιατικὴν ὁμῶς καταστροφὴν τοῦ ἔτους 1922, ἡ Ἑλλὰς ἐξηναγκάσθη νὰ ἐκκενώσῃ τὴν Ἀδριανούπολιν, ὃ δὲ ἑλληνικὸς πληθυσμὸς αὐτῆς, ἀνερχόμενος εἰς 30 χιλιάδας, κατέφυγε, μετὰ τοῦ μητροπολίτου Πολυκάρπου, εἰς τὴν Ἀντικὴν Θράκην. (Ἑλληνικῇ). Ἡ μητρόπολις

Ἀδριανουπόλεως ἔπαισεν ὑφισταμένη ἀπὸ τοῦ ἔτους 1923 τὸ δὲ ὑπολειφθὲν εἰς τὴν Ἑλλάδα τμήμα τῆς Ἀντικῆς Θοράκης ἀπετέλεσε τὴν μητρόπολιν τῆς Νέας Ὁρσπιάδος.

Ἐν τῇ μελέτῃ τοῦ κ. Κονιδάρη μεγάλην ἐπιστημονικὴν ἀξίαν ἔχει ὁ ἀκριβὴς καθορισμὸς τῶν ἐπισκοπῶν τῆς μητροπόλεως Ἀδριανουπόλεως. Ἐν τῷ Τακτικῷ τοῦ Ἐπιφανείου, κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 5' αἰῶνος μνημονεύονται πέντε ἐπισκοπαὶ ὑπαγόμεναι εἰς τὴν μητρόπολιν Ἀδριανουπόλεως; ἥτοι εἰς τὴν ἐπαρχίαν Αἰμιμόντου, α') Μεσημβρίας, β') Σωζοπόλεως, γ') Πλωτινιόλεως (καὶ ὅχι Πλουτινιόλεως), δ') Ἀναστασιουπόλεως καὶ ε') Τζωίδων. Βραδύτερον ἡ μητρόπολις Ἀδριανουπόλεως παρουσιάζεται ἔχουσα ἑπτὰ ἐπισκοπὰς, ἥτοι τρεῖς ἐκ τῶν παλαιῶν, πλὴν τῆς Μεσημβρίας, γενομένης αὐτοκεφάλου ἀρχιεπισκοπῆς μετὰ τὸ 610 καὶ τῆς Ἀναστασιουπόλεως, ἣτις πιθανῶς ἔπαισεν ὑφισταμένη ἔνεκα τῶν βαρβαρικῶν ἐπιδρομῶν. Εἰς τὰς τρεῖς διατηρηθείσας προστίθενται νέαι αἱ ἑξῆς: δ') Δεβελτοῦ, ε') Νικαίας, 6') Προβάτου καὶ 7') Βουλγαροφύγου. Ἐξ αὐτῶν ἡ ἐπισκοπὴ Δεβελτοῦ ἐκχολούησεν ὑφισταμένη μέχρι τοῦ τέλους τοῦ 14' αἰῶνος, ἡ ἐπισκοπὴ Νικαίας ἡ Νίκης, προαχθεῖσα κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 15' αἰῶνος εἰς αὐτοκέφαλον ἀρχιεπισκοπὴν, διτηρηθῆναι μέχρι τῆς κατακτήσεως τῆς Θοράκης ἀπὸ τῶν Τούρκων, ἡ ἐπισκοπὴ Προβάτου ἀνευρίσκεται μέχρι τέλους τοῦ 14' αἰῶνος καὶ ἡ ἐπισκοπὴ Βουλγαροφύγου διτηρηθῆναι ὡσαύτως μέχρι τῶν τέλους τοῦ 14' αἰῶνος.

Κατὰ τοὺς χρόνους Ἀέωντος στ' τοῦ Σοφοῦ καὶ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, ἐπλήθυν νέαι σημαντικὰ μεταβολαί. Ἀντὶ τῆς ἐπισκοπῆς Πλωτινιόλεως, ἐξαφανισθείσης, ἀναγράφεται ἡ Ἀγαθουπόλεως, ἣτις διτηρηθῆναι μέχρι τῶν νεωτέρων χρόνων, ἡ δὲ ἐπισκοπὴ Τζωίδων φαίνεται ἀπολέσασα τὴν σημασίαν αὐτῆς, διότι κατῆλθε εἰς τὴν τελευταίαν (11ην) θέσιν. Ἀντὶ τῆς προαχθείσης εἰς αὐτοκέφαλον ἀρχιεπισκοπὴν Νικαίας ἡ Νίκης, ἐμφανίζονται νέαι ἐπισκοπαί, αἱ Τραπεζιζύης ἢ Τραπεζιζύης, Καράβου, Βουκέλλου, Σκοπέλου καὶ Βρύσεως, διατηρηθεῖσαι μέχρι τέλους τοῦ 14' ἢ τὰς ἀρχὰς τοῦ 15' αἰῶνος. Κατὰ τὸν 15' αἰῶνα ἡ Ἀδριανούπολις εἶχε μόνον μίαν ἐπισκοπὴν τὴν Ἀγαθουπόλεως κατὰ δὲ τοὺς νεωτέρους χρόνους εἶχε πάλιν μίαν ἐπισκοπὴν, τὴν Εὐδοσιουπόλεως.

Ἐν τέλει τῆς μελέτης αὐτοῦ ὁ κ. Κονιδάρης παρέχει κατάλογον τῶν μέχρι τοῦδε γνωστῶν ἐπισκόπων καὶ μητροπολιτῶν Ἀδριανουπόλεως ἀπὸ Εὐδοκίου (328—332) μέχρι Πολυκάρπου τοῦ Β' (1900—1922). Ὁ κατάλογος οὗτος, ὡς συμβαίνει εἰς πάντας σχεδὸν τοὺς ἐπισκοπικοὺς καταλόγους τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἔχει πολλὰ καὶ μεγάλα χάσματα, μόνον δ' ἀπὸ τοῦ δεκάτου ἕκτου αἰῶνος ἔχομεν πλήρη σχεδὸν

σειρὰν τῶν μητροπολιτῶν Ἀδριανουπόλεως. Κατὰ τοὺς προγενεστέρους αἰῶνας εἶναι μεγάλα τὰ κενὰ τοῦ καταλόγου τῶν ἱεραρχῶν αὐτῆς. Κατὰ τὸν πέμπτον αἰῶνα εἶναι γνωστὸς εἷς μόνον, κατὰ τὸν ἕκτον δύο, κατὰ τὸν ἑβδομον εἷς ὥς καὶ κατὰ τὸν ὄγδοον, κατὰ τὸν ἔννατον τρεῖς, κατὰ τὸν δέκατον εἷς. Ὡσαύτως κατὰ τοὺς ἐπομένους αἰῶνας μέχρι τοῦ δεκάτου ἕκτου, ἐλάχιστοι εἶναι οἱ γνωστοὶ μητροπολίται Ἀδριανουπόλεως.

Τοιαύτη ἐν περιλήψει ἡ μελέτη τοῦ κ. Κονιδάρη. Παρὰ τὸ σύντομον αὐτῆς παρουσιάζει τὸν συγγραφεὰ ἔχοντα εἰδικότητα εἰς τὴν ἔρευναν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας, γνῶσιν ἀκριβῆ τῶν πηγῶν, μεθοδικότητα καὶ ἀσφαλῆ κρίσιν, γνωρίσματα ἃτινα ἐμφανίζονται καὶ εἰς τὰς ἄλλας σχετικὰς αὐτοῦ ἐργασίας.

ΚΩΝΣΤ. Μ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΛΟΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΙ